

(๓๑) คดีศาลรัฐธรรมนูญ ๓/๒๕๕๒ (สภาพบังคับของสิทธิด้านสิ่งแวดล้อมตามรัฐธรรมนูญ)

กลุ่มคดี สิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการคุ้มครองป้องกันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมาย

คำวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญ

เลขคดี คำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๕๒

ประเภทคดี บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

คู่ความ นายไพบูลย์ กองเกิด ที่ ๑ กับพวกรวม ๒๑๑ คน ผู้ฟ้องคดี
องค์การบริหารส่วนตำบลคำม่วง กับพวกรวม ๓ คน ผู้ถูกฟ้องคดี

เรื่อง ศาลปกครองสูงสุดส่งประเด็นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามคำขอของผู้ฟ้องคดี ว่า
พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๔๖
วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๔๐ มาตรา ๕๖ วรรคสอง หรือไม่

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ มาตรา ๕๖ วรรคสอง
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง

ประเด็นสำคัญในการพิจารณา และผลคำพิพากษา

คำวินิจฉัยสืบเนื่องจากผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า การดำเนินโครงการก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยของผู้ถูกฟ้องคดี เป็นโครงการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๕๖ วรรคสอง บัญญัติว่าจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินโครงการ เมื่อปรากฏว่าผู้ถูกฟ้องคดียังมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าว การดำเนินการโครงการระบบกำจัดขยะมูลฝอยของผู้ถูกฟ้องคดีจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ศาลปกครองชั้นต้นวินิจฉัยว่า ขั้นตอนตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๕๖ วรรคสอง ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะ จึงต้องพิจารณาตาม พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งปรากฏว่าโครงการระบบกำจัดขยะมูลฝอย มิได้ถูกกำหนดให้เป็นโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา ๔๖ วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว การที่ผู้ถูกฟ้องคดีมิได้จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม จึงไม่มีผลทำให้การดำเนินโครงการระบบกำจัดขยะมูลฝอยของผู้ถูกฟ้องคดีไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดว่า โครงการระบบกำจัดขยะมูลฝอยของผู้ถูกฟ้องคดีเป็นโครงการที่มีผลกระทบรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมซึ่งอยู่ในเงื่อนไขต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๕๖ วรรคสอง การที่ศาลปกครองชั้นต้นยก พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่งขึ้นวินิจฉัยเทียบเคียง จะทำให้โครงการที่มีผลกระทบรุนแรงของผู้ถูกฟ้องคดีไม่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ เท่ากับว่าเป็นการหยิบยกกฎหมายขึ้นบังคับทำให้สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง ถูกยกเว้น ไม่สามารถนำมาใช้ได้ ผู้ฟ้องคดีขอให้ศาลปกครองสูงสุดส่งประเด็นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นกฎหมายที่จะใช้บังคับแก่คดี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๕๖ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องไว้พิจารณา แต่เนื่องจากในขณะวินิจฉัยมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ และเห็นว่ารัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๕๖ วรรคสอง มีหลักการเดียวกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง จึงวินิจฉัยคำร้องตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสองแทน

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ ตราขึ้นใช้บังคับก่อนรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการส่งเสริมรักษาและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน โดยมาตรา ๔๖ วรรคหนึ่งให้อำนาจฝ่ายบริหารประกาศกำหนดประเภทโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้บังคับกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนที่จะดำเนินโครงการให้ต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายดังกล่าวกำหนด ซึ่งถือเป็นมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของรัฐและชุมชนในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จึงเป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสองแล้ว พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่งจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง

อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มีเจตนารมณ์ต้องการให้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญบังคับใช้ได้ทันทีโดยไม่ต้องรอการบัญญัติกฎหมายอนุวัติการ การบังคับใช้พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง จึงต้องสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสองด้วย ดังนั้นหากปรากฏว่าโครงการใดไม่ว่าจะถูกกำหนดให้ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตาม พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง หรือไม่ หากปรากฏว่าเป็นโครงการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อชุมชนทั้งด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ บุคคลหรือชุมชนย่อมมีสิทธิฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อขอให้โครงการ
นั้นๆต้องดำเนินการตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง กำหนดไว้ได้

ผลคำวินิจฉัย :

พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อมฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่งไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ พ.ศ.
๒๕๕๐ มาตรา ๖๗ วรรคสอง